

ČESKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavního soudu

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně Daniely Zemanové, soudkyně zpravodajky Kateřiny Ronovské a soudce Vojtěcha Šimíčka o ústavní stížnosti stěžovatele **P. N.**, t. č. Věznice Mírov, zastoupeného Mgr. Ondřejem Švárou, advokátem se sídlem T. G. Masaryka 222/11, Přerov, proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě č. j. 29 T 1/2011-8032 ze dne 5. 2. 2021, rozsudku Vrchního soudu v Olomouci č. j. 1 To 56/2021-8253 ze dne 9. 12. 2021 a usnesení Nejvyššího soudu č. j. 7 Tdo 568/2022-8617 ze dne 6. 12. 2022, za účasti **Krajského soudu v Ostravě, Vrchního soudu v Olomouci a Nejvyššího soudu**, jako účastníků řízení, a **Krajského státního zastupitelství v Ostravě, Vrchního státního zastupitelství v Olomouci a Nejvyššího státního zastupitelství**, jako vedlejších účastníků řízení, takto:

Ústavní stížnost se zamítá.

Odůvodnění:

I.

Skutkové okolnosti případu a obsah napadených rozhodnutí

1. Proti stěžovateli bylo vedeno trestní řízení, ve kterém byla proti němu podána obžaloba pro trestný čin vraždy. Nalézací soud – Krajský soud v Ostravě (dále jen „krajský soud“) – a odvolací soud – Vrchní soud v Olomouci (dále jen „vrchní soud“) – ve stěžovatelově věci rozhodovaly opakovaně. Jak vyplývá z ústavní stížnosti a přiložených dokumentů, nejprve krajský soud (pobočka v Olomouci) jako soud prvního stupně rozhodl rozsudkem ze dne 13. 7. 2012, č. j. 29 T 1/2011-3598, jímž byli podle § 226 písm. c) trestního řádu obžaloby zproštěni jak stěžovatel, tak i jeho matka (která v mezidobí zemřela a jejíž trestní stíhání bylo

zastaveno usnesením vrchního soudu ze dne 5. 3. 2013, č. j. 1 To 5/2013-3890). Z podnětu odvolání státní zástupkyně a stěžovatele tento rozsudek vrchní soud zrušil ve vztahu ke stěžovateli usnesením ze dne 7. 3. 2013, č. j. 1 To 5/2013-3896. Následně krajský soud (pobočka v Olomouci) rozhodl rozsudkem ze dne 24. 5. 2013, č. j. 29 T 1/2011-4127, kterým stěžovatele podle § 226 písm. c) trestního řádu zprostil obžaloby. I podruhé vrchní soud z podnětu odvolání státní zástupkyně a stěžovatele rozsudek krajského soudu zrušil usnesením ze dne 26. 2. 2014, č. j. 1 To 55/2013-4442, a věc vrátil soudu prvního stupně. Nato rozhodl krajský soud (pobočka v Olomouci) rozsudkem ze dne 10. 9. 2014, č. j. 29 T 1/2011-4819, o zproštění stěžovatele obžaloby podle § 226 písm. c) trestního řádu. I tento rozsudek byl z podnětu odvolání státní zástupkyně a stěžovatele zrušen, a to usnesením vrchního soudu ze dne 13. 4. 2016, č. j. 1 To 19/2015-5057, a věc byla opět vrácena soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí s tím, že současně bylo podle § 262 trestního řádu nařízeno, aby byla věc projednána a rozhodnuta v jiném složení senátu.

2. Následně byl stěžovatel napadeným rozsudkem krajského soudu shledán vinným trestným činem vraždy podle § 219 odst. 1, odst. 2 písm. a) trestního zákona (zákon č. 140/1961 Sb., dále jen „trestní zákon“) ve znění účinném do 31. 12. 2009. Uvedeného trestného činu se podle zjištění krajského soudu dopustil tím, že nejprve sledoval denní režim svého otce a jeho manželky a následně před vstupními dveřmi a posléze v chodbě jejich domu napadl svého otce i jeho manželku razantními údery nezjištěným předmětem, způsobil jim masivně krvácející zranění, kterým na místě podlehl. Jejich těla měl následně odvézt osobním automobilem svého otce zn. Škoda Felicia a ukrýt na neznámém místě. Za tento trestný čin a za sbíhající se přípravu zločinu vraždy podle § 20 odst. 1, § 140 odst. 2 trestního zákoníku (zákon č. 40/2009 Sb., účinný od 1. 1. 2010, dále „trestní zákoník“), byl odsouzen k výjimečnému souhrnnému trestu odnětí svobody v trvání dvaceti pěti let, pro jehož výkon byl zařazen do věznice se zvýšenou ostrahou. Podle § 55 odst. 1 písm. b) trestního zákona mu byl uložen trest propadnutí věcí specifikovaných ve výroku rozsudku. Podle § 35 odst. 2 trestního zákona byl současně zrušen výrok o trestu z pravomocného rozsudku krajského soudu ze dne 4. 12. 2017, č. j. 81 T 1/2017-2978 (kterým byl stěžovatel shledán vinným přípravou zvláště závažného zločinu vraždy (v jiné trestní věci – obětí měla být žena, kterou Okresní soud v Přerově ustanovil opatrovníci stěžovatelova otce pro správu a nakládání s jeho movitým i nemovitým majetkem) podle § 20 odst. 1, § 140 odst. 2 trestního zákoníku), ve spojení s usnesením vrchního soudu ze dne 15. 1. 2020, č. j. 5 To 22/2018-4190, jakož i všechna další rozhodnutí na tento výrok obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo tímto zrušením, pozbyla podkladu.

3. Napadeným rozsudkem vrchního soudu ze dne 9. 12. 2021 byl podle § 258 odst. 1 písm. d), e), f), odst. 2 trestního řádu z podnětu odvolání obviněného podaného do všech výroků napadeného rozsudku a státního zástupce podaného v neprospěch stěžovatele do výroku o trestu částečně zrušen rozsudek soudu prvního stupně ve výrociích o uložených trestech a o povinnosti k náhradě škody, a podle § 259 odst. 3 trestního řádu bylo nově rozhodnuto tak, že se stěžovateli za uvedené trestné činy ukládá podle § 219 odst. 2 trestního zákona za použití § 29 odst. 1, 3 trestního zákona a § 35 odst. 2 trestního zákona výjimečný souhrnný trest odnětí svobody na doživotí, pro jehož výkon byl zařazen do věznice se zvýšenou ostrahou. Podle § 55 odst. 1 písm. b) trestního zákona byl stěžovateli uložen trest propadnutí věcí specifikovaných ve výroku rozsudku. Podle § 35 odst. 2 trestního zákona byl současně zrušen výrok o trestu z pravomocného rozsudku krajského soudu ze dne 4. 12. 2017, č. j. 81 T 1/2017-2978, ve spojení s usnesením vrchního soudu ze dne 15. 1. 2020, č. j. 5 To 22/2018-4190, jakož i všechna další rozhodnutí na tento výrok obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo tímto zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 228 odst. 1 trestního řádu bylo rozhodnuto

o nárocích poškozených na náhradu škody. Jinak zůstal rozsudek soudu prvního stupně nezměněn.

4. Nejvyšší soud napadeným usnesením stěžovatelovo dovolání odmítl podle § 265i odst. 1 písm. e) trestního řádu.

II.

Argumentace stěžovatele

5. Ústavní stížností podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy a § 72 a násl. zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“), se stěžovatel domáhá zrušení v záhlaví označených rozhodnutí s tvrzením, že jimi byla porušena jeho ústavně zaručená práva zakotvená v čl. 7 odst. 2, čl. 8 odst. 1 a odst. 2, čl. 12 odst. 1, čl. 36 odst. 1, čl. 37 odst. 2, čl. 38 odst. 1, odst. 2, čl. 40 odst. 3 a čl. 40 odst. 6 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“), čl. 3, čl. 6 odst. 1 a odst. 3 písm. c) Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“), čl. 14 odst. 3 písm. b), c) a d) Mezinárodního paktu o občanských a politických právech (dále jen „Pakt“).

6. Stěžovatel namítá, že odvolací soud zasáhl do jeho práva na obhajobu, když dne 9. 12. 2021 konal veřejné zasedání přesto, že to zdravotní stav stěžovatele neumožňoval a přesto, že odvolací soud nedisponoval lékařským posudkem, který by splňoval zákonné náležitosti. Odvolací soud měl zasáhnout do práva stěžovatele na právo na projednání věci v přítomnosti stěžovatele, když dne 9. 12. 2021 zajistil účast stěžovatele u veřejného zasedání prostřednictvím videokonferenčního zařízení přesto, že s tím stěžovatel výslovně nesouhlasil, a dále přesto, že tím bylo stěžovateli znemožněno předložit důkazy, které chtěl stěžovatel krátkou cestou odvolacímu soudu předložit.

7. Soudy prvního i druhého stupně závažně porušily stěžovatelovo ústavní právo hájit se prostřednictvím obhájce podle čl. 40 odst. 3 Listiny, a to tím, že stěžovateli neumožnily změnu obhájce (Mgr. Františka Stratila), když podle stěžovatele mezi ním a jeho obhájcem došlo v průběhu trestního řízení k naprosté ztrátě důvěry. Zároveň ale stěžovatel odmítá, že by svému tehdejšímu obhájci vyhrožoval usmrcením. Dodává, že si zároveň nemohl obhájce zvolit, protože nedisponoval finančními prostředky na úhradu jeho odměny.

8. Odvolací soud zasáhl do stěžovatelova práva na zákonného soudce, když nejprve rozhodl o tom, že trestní věc stěžovatele bude projednána v jiném senátu, a následně nenapravit vadu spočívající v tom, že věc byla projednána v jiném složení senátu a u jiného pracoviště soudu, ačkoli měla být projednána totožným senátem v jiném složení, přičemž popsany přesun věci byl explicitně zakázán rozvrhem práce. Vrchní soud opakovaně zrušil zprošťující rozsudek krajského soudu (pobočka v Olomouci) jako soudu prvního stupně. Stěžovatel má za to, že vrchní soud se opakovaným rušením zprošťujících rozsudků soudu prvního stupně pokoušel prosadit vlastní hodnocení důkazů a své vlastní závěry, např. pokud jde o použitelnost protiústavně zajištěných důkazů. Dále uvádí, že vrchní soud rozhodl, že věc bude projednána a rozhodnuta v jiném složení senátu, ačkoli pro to neexistovaly zřetelné, zřejmé, nepochybné a především prokázané důvody. Dodává, že vrchní soud usnesením ze dne 13. 4. 2016, č. j. 1 To 19/2015-5057, rozhodl o tom, že věc má být projednána v jiném složení senátu, nikoli v jiném senátu. Svoji trestní věc stěžovatel označuje za velmi podobnou věci *Tempel proti České republice*, kterou posuzoval Evropský soud pro lidská práva (dále jen „ESLP“) v rozsudku ze dne 25. 6. 2020, č. stížnosti 44151/12.

9. V trestní věci stěžovatele existuje extrémní rozpor mezi provedenými důkazy na straně jedné a skutkovými zjištěními soudů na straně druhé, když soudy všech stupňů mj. dospěly k závěru, že se stěžovatel trestného činu dopustil přesto, že bylo prokázáno, že se stěžovatel v rozhodné době nenacházel na místě činu, nýbrž ve svém bydlišti, kde používal počítač. V řízení neexistují žádné konkrétní údaje, z nichž by bylo možné vyvodit závěr, že usmrtil svého otce a jeho manželku, v řízení se neobjevily argumenty, které by vyloučily variantu, že poškozené usmrtila jeho matka. Rozhodnutí vrchního soudu podle stěžovatele postrádá jakoukoli vnitřní konzistenci, když v některých případech označuje citovanou judikaturu za nepřiléhavou, a v jiných případech se jí dovolává.

10. Orgány činné v trestním řízení postupovaly v rozporu se zákonem a zasáhly bez zákonného podkladu do stěžovatelovy domovní svobody. Orgány činné v trestním řízení provedly dne 9. 11. 2009 (tj. před zahájením trestního stíhání dne 10. 11. 2009) ohledání v rodinném domě stěžovatelova otce a jeho osobním motorovém vozidle. Toto ohledání bylo podle stěžovatele nezákonné, protože správně měla proběhnout domovní prohlídka. Stěžovatel se ztotožňuje se závěrem krajského soudu (pobočka v Olomouci), který s odkazem na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 2. 2014, sp. zn. 11 Tdo 161/2014, dovodil, že důkazy zajištěné při ohledání místa činu v rodinném domě poškozených a při ohledání osobního automobilu poškozeného je třeba vyloučit z procesu hodnocení důkazů při zjišťování skutkového stavu, neboť byly získány v důsledku neodstranitelné procesní vady. Dodává, že v rámci ohledání místa činu není možné přemísťovat předměty nebo s nimi manipulovat. V tomto případě však k manipulaci s předměty nepochybně došlo (např. se zubními kartáčky, listinami apod.). Za těchto podmínek byl policejní orgán oprávněn provést pouze úkony směřující k odstranění naléhavého nebezpečí nebo k předvedení a důkazy v rodinném domě U. Ž. měly být získávány až na základě zákonem aprobované a procesně povolené domovní prohlídky. K tomu však v tomto případě nedošlo. Dodává, že orgány činné v trestním řízení nezákonným ohledáním zasáhly i do stěžovatelova práva na domovní svobodu, když měl v tomto domě věci a jeho otec se žalobou na vyklizení domáhal, aby stěžovatel předmětný rodinný dům vyklidil.

11. Opakované rušení zprošťujících rozsudků odvolacím soudem bylo hlavním důvodem toho, že trestní řízení trvalo více než 13 let. Odkazuje na rozsudek Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „ESLP“) ve věci *Tempel proti České republice*, ze kterého vyplývá, že za nepřiměřenou délku řízení považoval ESLP v dané věci 10 let a 1 měsíc (včetně rozhodnutí o dovolání a o ústavní stížnosti). Dodává, že Česká republika má dostatečné materiální, personální i další kapacity na to, aby byly i ty nejsložitější případy skončeny v přiměřené době. Stěžovatel uvádí, že se na délce trestního řízení nepodílel a řízení neprotahoval ani jinak neobstruoval. Pokud soudy poukazují na fakt, že stěžovatel soudům zaslal „nespočet“ podání, je podle něj nutné uvést, že se jednalo o realizaci jeho práva na obhajobu.

12. Stěžovatel dále namítá, že mu byl v rozporu s čl. 7 odst. 2 Listiny a čl. 3 Úmluvy uložen krutý a nelidský trest. Uvádí, že z konstantní judikatury ESLP vyplývá, že uložení doživotního trestu odnětí svobody bez možnosti podmíněného propuštění představuje kruté a nelidské zacházení. Dodává, že z českých vězňů nebyl žádný odsouzený k doživotnímu trestu odnětí svobody podmíněně propuštěn.

13. Podáními ze dne 17. 5. 2023, ze dne 25. 7. 2023 a ze dne 13. 3. 2024 stěžovatel svou stížnost doplnil. Uvedl, že je přesvědčen o tom, že je v rozporu se zásadou rovného zacházení a zákazem diskriminace, pokud se soudy v jeho trestní věci v některých případech dovolávají usnesení Ústavního soudu, zatímco v jiných případech k nim nepřihlíží s odůvodněním, že tento

typ rozhodnutí nemá precedenční význam. Má dále za to, že rozhodnutí vydaná v jeho trestní věci jsou protiústavní, protože se na rozhodování v prvním stupni podíleli přísedící, kteří v senátu neměli být obsazeni. Stěžovatel opakuje, že v jeho trestní věci byly v podstatě všechny významné úkony trestního řízení provedeny dne 9. 11. 2009, tj. ještě před zahájením trestního stíhání, a to přesto, že tyto úkony nebyly ani označeny, natož aby byly odůvodněny jako neodkladné a neopakovatelné. Tím mělo být stěžovateli upřeno právo na spravedlivý proces, zejména právo na obhajobu. Stěžovatel dále doplnil, že považuje za nutné, aby Ústavní soud na podkladě jeho ústavní stížnosti zaujal jednoznačné stanovisko k otázce časové působnosti judikatury v trestním právu. Stěžovatel má za to, že je namístě analogicky aplikovat čl. 40 odst. 6 Listiny, tj. aplikovat judikaturu účinnou v době, kdy byl čin spáchán s tím, že pozdější judikatury se použije, jestliže je to pro pachatele příznivější.

III.

Vyjádření účastníků řízení

14. Krajský soud uvedl, že se námitkami stěžovatele (např. vůči postupu obecných soudů ve vztahu k ustanovenému obhájci Mgr. Stratilovi) zabýval v napadeném rozhodnutí. Namítaná nepřiměřenost délky trestního řízení nelze podle krajského soudu vztáhnout na řízení před krajským soudem, což má plynout i ze samotného protokolu o hlavním líčení.

15. Vrchní soud uvedl, že stěžovateli nebránily žádné závažné zdravotní důvody v účasti na veřejném zasedání konaném dne 9. 12. 2021, což je zřejmé i z pořízeného obrazového záznamu. Dále odkázal na odůvodnění svého usnesení a usnesení Nejvyššího soudu.

16. Nejvyšší soud uvedl, že obsahem ústavní stížnosti je v podstatě opakování již dříve uplatněné argumentace, a to i předložené v rámci dovolacího řízení a odkázal na odůvodnění svého usnesení.

17. Krajské státní zastupitelství se k ústavní stížnosti nevyjádřilo.

18. Vrchní státní zastupitelství uvedlo, že veškeré námitky již byly řešeny orgány činnými v přípravném řízení a obecnými soudy a odkázalo na usnesení Nejvyššího soudu.

19. Nejvyšší státní zastupitelství uvedlo, že námitky stěžovatele nepovažuje za důvodné a odkázalo na odůvodnění napadeného usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. 12. 2022.

20. Stěžovatel v replice uvedl, že vyjádření kopírují již dříve uvedené závěry obecných soudů. K vyjádření krajského soudu uvedl stěžovatel řadu námitek vůči dokazování, např. upozorňuje na „nový falzifikát“ na č. l. 6389 (tři podpisy místo jednoho) a uvádí, že orgány činné v trestním řízení začaly pátrat po otci v USA až v roce 2019. Namítá, že bylo zcela ignorováno 68 DNA stop negativních na obžalované (č. l. 2389), či popřeny závěry znalců. Dále opakuje argumentaci uvedenou v ústavní stížnosti, týkající se práva na obhajobu a práva na zákonného soudce. Namítá chyby ve skutkové větě krajského soudu. Uvádí, že v jeho věci došlo k dezinterpretaci bodu 120 nálezu ze dne 19. 4. 2016, sp. zn. Pl. ÚS 4/14 (N 68/81 SbNU 181; 201/2016 Sb.) i k dezinterpretaci vůle jeho otce ve vztahu k předmětné nemovitosti. Dále namítá porušení principu *ne bis in idem re*. Zjevným nepochopením práva je podle stěžovatele tvrzení, že nepřiměřená délka řízení se nevztahuje na řízení před krajským soudem. Uvádí, že jeho trestní věc má délku čtrnácti let a že ji lze skončit za 5 minut (odkazuje na své podání na č. l. 7670). Obdobně nesouhlasí se závěry vrchního soudu a Nejvyššího soudu, opakuje své

výhrady vůči jejich postupu. Například uvádí, že podle úhlu kamery by mohlo být zachyceno i to, jak si masíroval zápěstí pro úporné bolesti při užívání ruky. Dodává, že předseda senátu vrchního soudu „není doktor a ve světle závěrů ministerstva spravedlnosti ČR je zásadní, že odvolací soud jednal na základě lékařského posudku, nesplňujícího zákonné nároky“. Odkazuje na závěry rozsudku ESLP ve věci *Marcello Viola proti Itálii* ze dne 5. 10. 2006, č. stížnosti 45106/04, přičemž má za to, že mu bylo vnučením videokonference znemožněno předložit důkazy, což představuje obzvláště hrubý zásah do práva na obhajobu. Uvádí, že polovina obrazu je běžně na monitoru zcela „rozpadlá“, a tak se tvrzení o „přenosu prostém technických problémů“ jeví jako výsměch. Dále zopakoval své námitky k právu na obhajobu, právu na zákonného soudce, právu na přiměřenou délku řízení a právu na domovní svobodu. V replice popisuje důvody pro (chybějící) motiv pro usmrcení manželky otce a zpochybňuje závěry soudů k naplnění skutkové podstaty trestného činu vraždy, i další závěry trestních soudů a znaleckých posudků. Prezentované důvody pro uložení výjimečného trestu podle stěžovatele neobstojí. Rozporuje závěry Nejvyššího soudu a uvádí, že se jeho dovolacím námitkám nedostalo odpovídající odpovědi. Opakovaně se zabývá dokazováním a polemizuje se závěry obecných soudů a vrchního a Nejvyššího státního zastupitelství. Závěrem stěžovatel navrhuje, aby Ústavní soud rozhodl tak, jak je uvedeno v ústavní stížnosti.

IV.

Předpoklady řízení před Ústavním soudem

21. Ústavní soud posoudil splnění procesních předpokladů řízení a shledal, že ústavní stížnost byla podána včas osobou k tomu oprávněnou, splňuje i ostatní zákonem stanovené náležitosti a Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný. Stěžovatel je právně zastoupen v souladu s požadavky § 29 až 31 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“), a ústavní stížnost je přípustná, neboť stěžovatel vyčerpal všechny zákonné procesní prostředky k ochraně svého práva (§ 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu *a contrario*).

V.

Posouzení opodstatněnosti ústavní stížnosti

22. Ústavní soud nejprve připomíná, že zásadně nemá oprávnění zasahovat do rozhodovací činnosti obecných soudů, neboť nepředstavuje vrchol jejich soustavy, ale zvláštní soudní orgán ochrany ústavnosti (srov. čl. 81, 83, 90 Ústavy). Nepřísluší mu tedy přehodnocovat skutkové a právní závěry obecných soudů, a neposuzuje proto v zásadě ani jejich stanoviska a výklady ke konkrétním ustanovením zákonů, nejde-li se o otázky ústavněprávního významu. Do rozhodovací činnosti obecných soudů je Ústavní soud oprávněn zasáhnout jen tehdy, pokud by postup těchto orgánů byl excesivní do té míry, že by překročil meze ústavnosti (srov. např. nález ze dne 8. 7. 1999, sp. zn. III. ÚS 224/98).

23. Po posouzení obsahu ústavní stížnosti, napadených rozhodnutí, spisového materiálu a vyjádření účastníků a vedlejších účastníků řízení Ústavní soud ústavní stížnost zamítnul.

V. A) Právo na obhajobu a právo na projednání věci v přítomnosti účastníka řízení

24. Ústavní soud v první řadě posuzoval stěžovatelovu námitku, že v trestním řízení nebylo respektováno jeho právo na obhajobu či jeho právo, aby byla věc projednána ve stěžovatelově přítomnosti. Této námitce nepřisvědčil.

25. Ze spisu vedeného krajským soudem plyne, že stěžovatel byl v trestním řízení zastoupen obhájcem. S námitkou stěžovatele, že nebyl v řízení zastoupen řádně, což podle stěžovatele mělo mít za následek porušení jeho práva na obhajobu, se obecné soudy řádně vypořádaly. Nejvyšší soud v napadeném usnesení (srov. odst. 67 usnesení Nejvyššího soudu) odkázal nejprve na opatření Okresního soudu v Olomouci ze dne 10. 11. 2009 (na č. l. 289), kterým byl obviněnému ustanoven obhájce Mgr. František Stratil, a to z důvodu nutné obhajoby podle § 36 odst. 3 trestního řádu. Je nutno potvrdit, že stěžovatel svými četnými podáními žádal krajský soud o zproštění obhajoby ustanoveného obhájce z důvodu tvrzeného narušení nezbytné důvěry mezi obhájcem a obviněným (srov. např. č. l. 4243, 4503, 4727 či 5378). Nejvyšší soud shledal, že na stěžovatelovy žádosti bylo ze strany soudu odpovídajícím způsobem reagováno a odkázal přitom na opatření krajského soudu (pobočky v Olomouci) ze dne 15. 5. 2013 (č. l. 4053), ze dne 9. 6. 2014 (č. l. 4515) a ze dne 29. 8. 2014 (č. l. 4780), kterými soud zaujal stanovisko, že se Mgr. František Stratil nezprošťuje povinnosti obhajování obviněného, neboť nebyly zjištěny okolnosti, které by bylo možno hodnotit jako důležité důvody pro zproštění povinnosti obhajování. V těchto rozhodnutích bylo akcentováno, že ač soud není principiálně orgánem, který by mohl posuzovat kvalitu realizované obhajoby, argumentace stěžovatele stran nedostatku v jeho obhajobě není v souladu s realitou, neboť Mgr. František Stratil se obhajobě svého klienta věnoval nadstandardním způsobem, aktivně se účastnil i úkonů, kde jeho přítomnost nebyla nezbytná, za klienta uplatňoval opravné prostředky i obsáhlé a kvalifikované důkazní návrhy. V posledním ze zmíněných opatření krajského soudu (nezproštění Mgr. Stratila obhajoby stěžovatele opatřením ze dne 29. 8. 2014) soud upozornil na fakt, že všechny žádosti (které formuloval sám stěžovatel) byly podány ve velmi krátké lhůtě před konáním nařízených hlavních líčení, a takový postup soud hodnotil jako cílenou obstrukční snahu mařit nařízená hlavní líčení. Dále Nejvyšší soud zmínil i odmítnutí žádosti obviněného o zproštění obhájce povinnosti obhajování během hlavních líčení, patrné ze souvisejících protokolů, a to ze dne 13. 6. 2017 (č. l. 5392), ze dne 5. 8. 2019 (č. l. 7045 p. v. až 7046) a ze dne 25. 1. 2021 (č. l. 7804), neboť soudem nebyly shledány důležité důvody pro tento postup.

26. Krajský soud při řešení naznačené otázky vždy vysvětlil, proč dospěl k uvedeným závěrům. Tyto důvody následně i pojal do svého rozhodnutí (srov. odstavce 33 odůvodnění rozsudku krajského soudu). Jak uvedl i Nejvyšší soud, lze rovněž vyzdvihnout, že krajský soud vždy před svým rozhodováním o žádosti vyzval ustanoveného obhájce k vyjádření. Obhájce Mgr. Stratil uvedl, že obhajobu vykonával standardně, nesouhlasí s tím, že by spolupráce se stěžovatelem nebyla dobrá, popsal, kdy byl se stěžovatelem v kontaktu a s důvody stěžovatele pro zproštění obhajoby nesouhlasil (srov. např. č. l. 6355). Odmítl profesní pochybení, pouze popsal problematickou komunikaci se stěžovatelem. Takový postup se opakoval několikrát, přičemž ani v roce 2021 (č. l. 7799 p. v.) neměl po poradě se stěžovatelem pocit, že by obhajoba byla nekonstruktivní nebo že by s jejím obsahem a výsledkem nebyl obviněný spokojen. Otázku případného zproštění povinnosti obhajování pak nechával obhájce Mgr. Stratil plně na uvážení soudu (srov. č. l. 4026, 4776 či 6355-6358). Pro posouzení dané věci je proto podstatné, že stěžovatel byl v řízení zastoupen obhájcem, stěžovatel měl možnost vůči jeho činnosti uplatnit své námitky, které obecné soudy vypořádaly. Stěžovatelova kritika postupu obhájce byla předmětem rozhodování obecných soudů (v podrobnostech lze postačí odkázat na odůvodnění rozhodnutí vrchního soudu a Nejvyššího soudu), a pokud tyto neshledaly v obhajobě

Mgr. Stratila vady (naopak označily jeho práci za nadstandardně kvalitní), nelze důvodnosti stěžovatelovy námitky porušení čl. 40 přisvědčit.

27. Pokud jde o účast na jednání vrchního soudu o odvolání stěžovatele v jeho trestní věci, Nejvyšší soud (v odst. 80 napadeného usnesení) konstatoval, že vrchní soud nepochybil, pokud návrhy obviněného na vyžádání si lékařských zpráv a jeho požadavek na odročení veřejného zasedání, které proběhlo dne 9. 12. 2021, neakceptoval a veřejné zasedání konal. Lze souhlasit se závěrem Nejvyššího soudu, že bylo na stěžovateli, aby soudu doložil takové akceptovatelné důvody, ze kterých by plynula jeho objektivní neschopnost účastnit se jednání soudu, pokud usiloval o odročení veřejného zasedání a nesouhlasil se stanoviskem Zdravotnického střediska Věznice Mírov ze dne 7. 12. 2021 (ve kterém lékař nevyloučil účast stěžovatele na jednání, viz č. 1. 8233 spisu). Poukazuje-li na lékařské zprávy, ve kterých je mu především nařízen klidový režim, je třeba konstatovat, že z přiložených lékařských zpráv ze dne 16. 11. 2021 (č. 1. 8394) a 24. 11. 2021 (č. 1. 8395), neplyne, že by obviněný nebyl schopen osobní účasti u veřejného zasedání, resp. že by jeho potíže byly takového rázu, aby mu bránily se nařízeného veřejného zasedání zúčastnit.

28. Ústavní soud odkazuje na svoji předchozí judikaturu (např. nález ze dne 31. 5. 2022, sp. zn. III. ÚS 609/22), z níž plyne, že o tom, zda je obžalovaný schopen účastnit se jednání, rozhoduje vždy soud. Lékařská zpráva je přitom pouze podkladem pro jeho rozhodování. Pokud obviněný přednese „hájitelné tvrzení“ o tom, že jeho zdravotní stav mu neumožňuje účast na jednání, je povinností soudu takové tvrzení zkoumat. Ani skutečnost, že obžalovaný předloží lékařskou zprávu, ve které je lékařem konstatováno, že není schopen účasti na jednání, sama o sobě nemusí vést k závěru o neschopnosti jeho účasti na soudním jednání. Je na soudcích, aby na základě konkrétních okolností věci (náročnost plánovaných úkonů při jednání), zjištěného zdravotního stavu osoby (povaha onemocnění, zjištěná zdravotní omezení, možné důsledky a rizika účasti na jednání) a jejího předchozího chování sami posoudili odůvodněnost omluvy (srov. nález sp. zn. III. ÚS 609/22, bod 21). Takový postup vrchní soud ve stěžovatelově věci zvolil a svůj postup řádně odůvodnil, když předtím zhodnotil stěžovatelem předkládané informace o jeho zdravotním stavu.

29. Stěžovatelova účast na jednání byla navíc zajištěna prostřednictvím videokonferenčního zařízení, za přítomnosti jeho obhájce, aktivitu stěžovatele při jednání hodnotil Nejvyšší soud jako širokou a strukturovanou (srov. usnesení Nejvyššího soudu odst. 92). Zajištění účasti na soudním řízení prostřednictvím videokonferenčního zařízení není v rozporu ani s požadavky rozhodovací praxe ESLP, který takový postup připouští, je-li pro něj přesvědčivý důvod a splňuje-li vlastní průběh takového úkonu záruky spravedlivého procesu (srov. např. rozsudek ESLP ze dne 2. 12. 2021 ve věci *Jallow proti Norsku*, č. stížnosti 36516/19, bod 64), umožňují-li obviněnému vnímat bez technických problémů průběh řízení, vidět osoby přítomné před soudem, slyšet, co říkají, jakož i být jimi viděn a slyšen (srov. např. rozsudek ESLP ze dne 16. 2. 2018 ve věci *Yevdokimov a další proti Rusku*, stížnost č. 27236/05, 44223/05, 53304/07, 40232/11, 60052/11, 76438/11, 14919/12, 19929/12, 42389/12, 57043/12 a 67481/12, bod 43). Tato obecná východiska se plně uplatní i v trestním řízení (srov. např. rozsudek ESLP ze dne 8. 6. 2021 ve věci *Dijkhuizen proti Nizozemí*, stížnost č. 61591/16, bod 53; rozsudek ESLP ze dne 2. 11. 2010 ve věci *Sakhinovskiy proti Rusku*, stížnost č. 21272/03, bod 98; či rozsudek ESLP ve věci *Marcello Viola proti Itálii*, stížnost č. 45106/04, body 67–72). Jak uvedl Nejvyšší soud, jednání nebylo zatíženo zhoršenou kvalitou přenosu obrazu a zvuku nebo jejich úplnými výpadky v klíčových fázích soudního jednání (srov. odst. 94 napadeného usnesení). Pokud stěžovatel potřeboval upřesnění informací (např. o osobách v senátu, apod.), mohl kdykoliv k průběhu jednání položit otázky (viz argumentace Nejvyššího soudu v odst. 94 napadeného

usnesení), což se však např. k namítanému složení senátu nestalo. Námitky ohledně porušení práva na obhajobu ve smyslu čl. 40 odst. 3 Listiny a čl. 38 odst. 2 Listiny tak z výše uvedených důvodů ve stěžovatelově věci neobstály.

V. B)

Právo na zákonného soudce

30. Právo na zákonného soudce je významnou systémovou pojistkou zaručující nezávislost soudů. Toto právo je ústavně zaručeno v čl. 38 odst. 1 Listiny, podle něhož: „Nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci. Příslušnost soudu i soudce stanoví zákon“. Podstatou této záruky je, že podávání návrhů soudům a přidělování případů soudcům se odehrává podle předem stanovených pravidel, čímž má být minimalizována možnost jejich ovlivňování, korupce, svévole a jiné nežádoucí vlivy. Toto právo představuje zcela neopominutelnou podmínku řádného výkonu té části státní moci, která soudům byla ústavně svěřena.

31. K tvrzenému porušení práva na zákonného soudce Ústavní soud předesílá, že v řadě svých dřívějších rozhodnutí dal najevo, že obsah základního práva na zákonného soudce (tj. příslušnost soudu a soudce) je třeba interpretovat v širším kontextu. Kromě procesních pravidel určování příslušnosti soudů a jejich obsazení a požadavku vyloučení soudců z projednávání a rozhodování věci z důvodu jejich podjatosti, označil jako garanci proti možné svévoli při přidělování soudní agendy i pravidla obsažená v rozvrhu práce soudů, která předvídatelným a transparentním způsobem stanoví obsazení soudu tak, aby byl vyloučen – pro různé důvody a rozličné účely – výběr soudů a soudců „ad hoc“ (srov. nálezy ze dne 22. 2. 1996, sp. zn. III. ÚS 232/95, N 15/5 SbNU 101, nálezy ze dne 29. 5. 1997, sp. zn. III. ÚS 230/96, N 65/8 SbNU 141 a řadu dalších).

32. Součástí základního práva na zákonného soudce je i zásada přidělování soudní agendy a určení složení senátu na základě pravidel obsažených v rozvrhu práce soudů. Mezi požadavky kladené na rozvrh práce, náleží předvídatelnost a transparentnost obsazení soudu pro účastníky řízení [viz nálezy ze dne 22. 2. 1996 sp. zn. III. ÚS 232/95 (N 15/5 SbNU 101), ze dne 21. 1. 1999, sp. zn. III. ÚS 293/98 (N 11/13 SbNU 71), ze dne 27. 9. 2005, sp. zn. I. ÚS 93/99 (N 183/38 SbNU 463)]. Dosavadní judikaturu vztahující se k dané problematice Ústavní soud shrnul v nálezu ze dne 15. 6. 2016, sp. zn. I. ÚS 2769/15 (viz výše), v němž konstatoval, že při přidělování soudní agendy musí být splněny dvě zásadní podmínky – pravidla přidělování soudní agendy musí být stanovena přímo v rozvrhu práce a tato pravidla musí být transparentní, obecná a musí obsahovat záruky proti případnému zneužití.

33. Částí argumentace obsažené v ústavní stížnosti, ve které stěžovatel tvrdí, že vrchní soud se opakovaným rušením zprošťujících rozsudků soudu prvního stupně pokoušel prosadit vlastní hodnocení důkazů a své vlastní závěry (např. pokud jde o použitelnost protiústavně zajištěných důkazů), a že rozhodl, že věc bude projednána a rozhodnuta v jiném složení senátu, ačkoli pro to neexistovaly zřetelné, zřejmé, nepochybné, a především prokázané důvody, stěžovatel fakticky napadá rozhodnutí vrchního soudu ze dne 13. 4. 2016, č. j. 1 To 19/2015-5057. Toto rozhodnutí však již napadl ústavní stížností, která byla v části směřující proti pokynu odvolacího soudu podle § 262 trestního řádu, aby věc byla projednána a rozhodnuta v jiném složení senátu, odmítnuta usnesením Ústavního soudu ze dne 30. 11. 2016, sp. zn. IV. ÚS 2293/16. Ke změně rozhodovacího tělesa tak byly ve stěžovatelově věci legitimní důvody.

34. Pokud stěžovatel namítá, že následným postupem krajského soudu bylo porušeno jeho právo na zákonného soudce, jeho námitka směřuje proti postupu krajského soudu po rozhodnutí soudu vrchního, který uložil, aby věc byla rozhodnuta v jiném složení senátu. Toto rozhodnutí vrchního soudu se týkalo JUDr. Vladimíra Hendrycha, předsedy senátu 29 T. Zbývající dva předsedové senátu na úseku prvostupňové trestní agendy krajského soudu, pobočky v Olomouci, ve stěžovatelově věci rozhodovat nemohli – Mgr. Eduardu Ondráškovi věc nemohla být přidělena (rozvrh práce Spr 3770/2015 to vylučoval, neboť ve stěžovatelově věci byla činná jako státní zástupkyně jeho manželka), a dále byl ve věci vyloučen JUDr. Vašků, který rozhodoval o vazbě stěžovatele (srov. č. l. 5073 a násl.). Věc tedy nemohlo projednat a rozhodnout žádné soudní oddělení na úseku T (prvostupňové trestní věci) na pobočce v Olomouci.

35. Ústavní soud konstatuje, že se stěžovatelovým názorem na výklad formulace „v jiném složení senátu“ se již vypořádal Nejvyšší soud (v odst. 169 napadeného usnesení). Dovedil, že z podstaty věci a v souladu se soudní praxí z učiněného výroku vyplývá, že věc nově projedná a rozhodne o ní jiný senát téhož soudu. Odkázal i na komentářovou literaturu, podle které není vyloučeno, aby se nového projednání a rozhodnutí věci účastnil některý ze členů původního senátu, v takovém případě je však nutno výrok rozhodnutí odvolacího soudu přesně specifikovat (srov. Šámal, P. a kol. Trestní řád. § 157 až 314s. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3109). Nejvyšší soud upozornil, že k takové specifikaci ve stěžovatelově věci nedošlo. Proto nelze souhlasit s výkladem, že ve stěžovatelově věci mělo dojít k výměně jednoho z přísedících, když z rozhodnutí vrchního soudu plyne, že ve věci má rozhodnout senát, který má jiné složení. K dodržení pokynu vrchního soudu však ve stěžovatelově věci došlo, když rozhodoval jiný senát krajského soudu, tedy téhož soudu, který rozhodoval v prvním stupni. Z výše uvedených důvodů nebylo možné stěžovatelu věc přidělit žádnému ze zbývajících senátů krajského soudu u pobočky v Olomouci (zde Ústavní soud odkazuje i na závěry Nejvyššího soudu v odst. 170 napadeného usnesení, které jako vypořádání stěžovatelovy námitky směřující otázkou pravidel stanovených rozvrhem práce s otázkou vyloučení soudce, rovněž ob stojí). Stěžovatelova věc byla proto z pobočky v Olomouci předána hlavnímu pracovišti krajského soudu, kde byla přidělena v souladu s obecnými pravidly pro přidělování věcí v odděleních T (Rozvrh práce Krajského soudu v Ostravě pro rok 2016, Poznámky pro trestní úsek, Metodika rozdělování nápadu) podle pořadí nápadu do senátu 30T.

36. Krajskému soudu lze vytknout, že z jeho rozvrhu práce pro rok 2016 (rozvrh práce krajského soudu z roku 2016 je dostupný z <https://justice.cz/web/krajsky-soud-v-ostrave/rozvrh-prace-2016>) nevyplývá jednoznačné pravidlo, jak by měl krajský soud v takové situaci postupovat. Popsaná situace tedy sice v rozvrhu práce nebyla explicitně popsána, ale zvolené řešení bylo logicky odvoditelné za použití zde popsaných obecných zásad. Rozvrh práce upravuje okruh věcí, které se projednávají a rozhodují na pobočce soudu (§ 42 odst. 1 písm. b/ zákona o soudech a soudcích), což v praxi znamená, že rozvrhem práce jsou určeny úseky, které budou na pobočce působit, jednotlivá soudní oddělení (typově i početně), a kritéria pro rozlišení věcí přidělovaných pobočce. Tato hlediska v naprosté většině případů odráží účel zřizování poboček, tj. lepší regionální dostupnost soudní ochrany pro občany. Podstatné však je, že krajský soud a jeho pobočka tvoří *de iure* stále pouze jeden krajský soud. Pokud napadla trestní věc podle rozvrhu práce prvostupňovému trestnímu úseku (T) pobočky, avšak nešlo ji z důvodu vyloučení soudců či z jiných zákonem předpokládaných důvodů přidělit žádnému soudnímu oddělení tohoto úseku, bylo namístež ji přidělit jinému soudnímu oddělení úseku T v rámci soudu, tedy hlavnímu pracovišti, nikoliv soudnímu oddělení pobočky zařazenému do jiného úseku. Pokud krajský soud v rozvrhu práce nestanoví jinak, z hlediska práva na soudní ochranu je namístež upřednostnit zájem na řádném a odborném rozhodnutí prvostupňové trestní

věci specializovaným senátem krajského soudu, nežli trvat na striktním oddělení agendy hlavního pracoviště krajského soudu a jeho pobočky.

37. Z obsahu spisu je zřejmé, že po odeslání spisu z pobočky v Olomouci a následném doručení do Ostravy neměli pracovníci podatelny krajského soudu žádné pochybnosti o postupu při přidělení věci a bez jakéhokoliv zásahu či pokynu vedení soudu ji přidělili podle pravidel uvedených v rozvrhu práce oddělení 30T (č. 1. 5138 spisu). Pro Ústavní soud je zásadní, že stěžovatelova věc byla po závazném pokynu soudu ke změně ve složení senátu přidělena soudci (resp. soudnímu oddělení) přidělenému u místně příslušného soudu, aniž takový postup vyžadoval individuální zásah soudního funkcionáře (např. rozhodnutí předsedkyně soudu o přidělení věci konkrétnímu soudci). Proto není možno hovořit o „manipulaci“ se stěžovatelovou věcí. Shodně situaci hodnotil Nejvyšší soud, který v odst. 174 napadeného usnesení uvedl, že zákonnou možností (byť výslovně neupravenou rozvrhem práce) bylo využití skutečnosti, že podle zákona mohou soudci krajského soudu rozhodovat o věcech z celého soudního kraje a věc tak po vyloučení všech prvostupňových soudců pobočky byla předána hlavnímu pracovišti a přidělena podle pořadí nápadu do senátu 30 T.

38. Přidělení věci tak podle Ústavního soudu proběhlo v souladu se zákonem. Postup krajského soudu odpovídá požadavkům nálezu ze dne 15. 6. 2016, sp. zn. I. ÚS 2769/15, ve kterém Ústavní soud dovodil, že rozvrh práce nemůže rozhodnutí o přidělení či přerozdělení věci přenechat na soudním funkcionáři (srov. náleze ze dne 15. 6. 2016, sp. zn. I. ÚS 2769/15, bod 42).

39. Ústavní soud nepřisvědčil ani námitce stěžovatele, týkající se obsazení přisedících. V nálezu ze dne 2. 6. 2011, sp. zn. II. ÚS 3213/10, k namítanému způsobu přidělování přisedících do konkrétního senátu uvedl, že právo na zákonného soudce slouží k ochraně především proti libovolnému či účelovému obsazení jednajícího soudu *ad hoc*, avšak nelze je zaměřovat za procesní prostředek, jímž by mělo být *ex post* zvráceno již vydané rozhodnutí, a dospěl k závěru, že pokud byli přisedící ke konkrétní kauze vybíráni z více osob vyjmenovaných v rozvrhu práce, nelze z tohoto pohledu postupu soudu nic vytknout. V rámci obecných východisek sice vyslovil, že základní pravidla pro soudce se vztahují i na přisedící a lze je vyvodit ze zákonné úpravy založené na tom, že přisedící musí splňovat v zásadě stejné podmínky jako profesní soudce (vyjma odbornosti), při rozhodování má také stejné postavení – jeho hlas má stejnou váhu, současně však uvedl, že požadavky na zákonného soudce (přisedícího) není možné absolutizovat. V projednávané věci však všichni přisedící, kteří rozhodovali ve stěžovatelově věci, byli obsazeni ze seznamu osob uvedených v rozvrhu práce krajského soudu. V nálezu ze dne 3. 8. 2016, sp. zn. II. ÚS 2430/15, Ústavní soud připomněl, že není prakticky schůdné takové řešení, kdy by předseda senátu měl rozvrhem práce či jeho přílohou přiděleny např. toliko 2 přisedící, neboť by s největší pravděpodobností nutně docházelo k opakovaným situacím, kdy by hlavní líčení musela být nařizována s dlouhým časovým předstihem anebo by musela být opakovaně odročována. Dovodil, že není bez dalšího (ledaže by byl prokázán opak) aktem libovůle či účelovým obsazením jednajícího senátu *ad hoc* s tím důsledkem, že by ve věci rozhodoval nezákonný soudce (přisedící), pokud jsou přisedící pro konkrétní oddělení vybíráni ze jmenného seznamu přisedících, obsaženého v příslušném rozvrhu práce či v jeho příloze, který je veřejnosti přístupný.

40. Závěrem Ústavní soud konstatuje, že právo stěžovatele na zákonného soudce zaručené v čl. 38 odst. 1 Listiny, kterého se stěžovatel dovolává, v řízení porušeno nebylo.

V. C)

Ostatní námitky, kterými stěžovatel brojí proti důkaznímu řízení a postupu orgánů činných v trestním řízení

41. S námitkami týkajícími se postupu orgánů činných v trestním řízení provedených v trestním řízení vedeném proti stěžovateli se již vypořádal Nejvyšší soud. K prohlídce nemovitosti otce stěžovatele Nejvyšší soud (v odst. 183 napadeného usnesení uvedl), že v souladu s názorem soudů nižších stupňů i Nejvyšší soud má za to, že užívací právo k předmětné nemovitosti bylo odvozeno od vůle vlastníka (otce stěžovatele), který ji dal najevo tak, že se rozhodl obviněného do domu nevpuštět, nedovolil mu ani užívat prostory domu, přičemž stěžovatel zde prokazatelně dlouhodobě nebydlel a v užívání domu byl omezen (srov. dopis otce stěžovatele stěžovateli z roku 2009 na č. l. 4675). Lze souhlasit se závěrem, že irelevantní je skutečnost, zda v místě provedení domovní prohlídky (v domě otce) měl stěžovatel hlášen trvalý pobyt, neboť pouhé přihlášení k trvalému pobytu (jakožto údaj evidenci charakteru) nepředstavuje nezbytně spojení s obydlím člověka. Naplnění pojmu „obydlí“ se odvíjí od skutkových okolností a existence dostatečné a trvající vazby k danému místu (srov. rozsudek ESLP ze dne 18. 11. 2004, *Prokopovich proti Rusku*, č. stížnosti 58255/00, bod 36). Domovní svoboda stěžovatele tak i podle Ústavního soudu nebyla ohledáním zasažena.

42. Stěžovatel namítal také nezákonnost obou domovních prohlídek provedených v jeho bydlišti – zde již skutečně šlo o stěžovatelovo obydlí ve smyslu § 82 trestního řádu. S těmito námitkami se již vypořádal Nejvyšší soud, který (v odst. 186 napadeného usnesení) uvedl, že domovní prohlídce dne 9. 11. 2009 byla přítomna a před ní i vyslechnuta matka stěžovatele. Stěžovatel sám sice přímo před konáním domovní prohlídky vyslechnut nebyl, což lze vnímat jako pochybení policejního orgánu, nicméně byl vyslechnut tentýž den v ranních hodinách jako podezřelý (a to částečně i k otázkám souvisejícím s předmětem výsledku podle § 84 trestního řádu), což podle Nejvyššího soudu pochybení policejního orgánu zeslabuje. Obdobnou vadou pak podle Nejvyššího soudu trpí i druhá domovní prohlídka (7. až 8. 4. 2010). Nejvyšší soud konstatoval, že je nesporné, že postup policejního orgánu podle § 84 trestního řádu u obou domovních prohlídek nebyl beze zbytku dodržen. Se zmíněnou výhradou však podle Nejvyššího soudu domovní prohlídky proběhly v souladu se zákonem, Nejvyšší soud k tomu odkázal na rozhodnutí velkého senátu Nejvyššího soudu ze dne 26. 6. 2013, sp. zn. 15 Tdo 510/2013, uveřejněné pod č. 13/2014 Sb. rozh. tr., z něhož vyplývá, že trpí-li protokol o provedení domovní prohlídky některými formálními nedostatky (např. není-li zde dostatečně konkretizován důvod, proč nedošlo k předchozímu výsledku), neznamená to samo o sobě nezákonnost domovní prohlídky a nepoužitelnost důkazů při ní opatřených, jestliže je z jiných důkazů patrné, že domovní prohlídka proběhla v souladu se zákonem. K výhradám o vadnosti postupu při provádění domovních prohlídek Nejvyšší soud uzavřel, že neshledal v přezkoumávané věci takové nedostatky, které by mohly zakládat porušení pravidel, jež by mohly mít v důsledku negativní dopad na výsledek trestního řízení, nebo že by v něm bylo možné shledat porušení zásad spravedlivého procesu. S uvedenými závěry se Ústavní soud ztotožnil.

43. K námitce neodůvodnění úkonů v trestním řízení jako úkonů neodkladných a neopakovatelných lze odkázat na odůvodnění Nejvyššího soudu (srov. odst. 190 a 191 napadeného usnesení), ve kterých Nejvyšší soud uvedl, že s ohledem na okolnosti nálezu na místě (krevní stopy před vstupními dveřmi do domu) v souvislosti s pohřešováním dvou osob bylo nutno provést v domě a posléze i v automobilu poškozeného neodkladný a neopakovatelný úkon – ohledání místa činu, neboť reálně hrozilo nebezpečí zničení stop zde se nacházejících

a věcných důkazů. Neodkladnost podle Nejvyššího soudu souvisela především s faktorem času; stopy v materiálním prostředí podléhají snadno změnám s potenciálem ovlivnění jejich vypovídací hodnoty, případně mohlo dojít k jejich podstatnému znehodnocení nebo zničení (viz zejm. odst. 116 odůvodnění nalézacího soudu). Obdobný závěr bylo možno učinit i u první domovní prohlídky v místě bydliště obviněného, která měla zjevně povahu úkonu neodkladného (viz zejména odst. 228 odůvodnění rozsudku nalézacího soudu a odstavec 38. odůvodnění rozsudku odvolacího soudu). Podle Nejvyššího soudu se tedy jednalo o neodkladné úkony ve smyslu § 160 odst. 4 trestního řádu. K uvedenému lze dodat, že přípravné řízení začíná již sepsáním záznamu o zahájení úkonů trestního řízení, anebo hrozí-li nebezpečí z prodlení, provedením neodkladných a neopakovatelných úkonů (srov. § 158 odst. 3 věta první a třetí trestního řádu). Dále lze odkázat na usnesení Ústavního soudu ze dne 26. 3. 2009, sp. zn. I. ÚS 3108/08, z něž plyne, že pokud při následné kontrole a po zvážení všech souvislostí lze konstatovat, že věcné důvody pro neodkladnost či neopakovatelnost úkonu byly naplněny, pak neexistence zdůvodnění sama o sobě (byť je vadou řízení) nedosahuje ústavněprávní roviny, která by měla být důvodem pro rušení příslušných meritorních rozhodnutí. Podle Ústavního soudu jde totiž ve své podstatě o vadu jen formální, bez vlivu na věcnou správnost provedení neodkladného či neopakovatelného úkonu (srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 26. 3. 2009, sp. zn. I. ÚS 3108/08).

44. Ke stěžovatelovým námitkám vůči aplikaci judikatury Ústavního soudu, spočívajícími v neaplikaci závěrů nálezu Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 4/14, a naopak v aplikaci nálezu Ústavního soudu ze dne 7. 5. 2014, sp. zn. Pl. ÚS 47/13 (N 76/73 SbNU 351), Ústavní soud uvádí, že v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 4/14 Ústavní soud v bodě 120 konstatuje, že jím provedený ústavně konformní výklad napadených ustanovení předmětné vyhlášky nemá bez dalšího dopad na následné hodnocení trestních řízení, v nichž byla napadená ustanovení aplikována. Lze souhlasit i se závěrem Nejvyššího soudu uvedeným v napadeném usnesení, že nálezu sp. zn. Pl. ÚS 47/13, ve kterém bylo řešeno výslovné neupozornění na neodkladnost či neopakovatelnost úkonu domovní prohlídky v příkazu ani protokolu o domovní prohlídce, shrnuje, upřesňuje a doplňuje předchozí judikaturu, např. Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 231/05 ze dne 15. 3. 2006 či usnesení ze dne 8. 1. 2008, sp. zn. I. ÚS 1813/07. Z uvedených rozhodnutí (vydaných i několik let před domovními prohlídkami ve stěžovatelově věci) plyne, že pokud příkaz k domovní prohlídce sice neobsahuje pasáž, která by se výslovně věnovala neodkladnosti či neopakovatelnosti dané prohlídky, nicméně tato neodkladnost či neopakovatelnost je ze spisového materiálu a z okolností případu zřejmá, není to důvod pro kasační zásah Ústavního soudu. Např. již v usnesení ze dne 15. 3. 2006, sp. zn. III. ÚS 231/05, Ústavní soud dovodil, že nadměrné formalizování počáteční etapy vyšetřování, v níž se k provádění neodkladných úkonů nejčastěji přikračuje, a požadavek detailní dokumentace a detailního formulování důvodů pro neodkladnost postupu by neúměrně komplikovaly počáteční fázi vyšetřování.

45. Pokud jde o vypořádání dalších námitek, týkajících se postupu orgánů činných v trestním řízení, komplexně tak učinil ve svém usnesení Nejvyšší soud (srov. např. odst. 181–183 napadeného usnesení). Odkaz na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 2. 2014, sp. zn. 11 Tdo 161/2014, Nejvyšší soud označil jako nepřiléhavý, neboť toto rozhodnutí se zabývá řešením odlišného procesního úkonu. Při pojetí ohledání coby prostředku směřujícího výhradně k odvrácení závažného ohrožení ztráty nebo zničení důkazu významného pro naplnění účelu trestního řízení jej trestní řád nepodmiňuje souhlasem osoby, jíž přísluší vlastnické či jiné právo k nemovitostem. Ohledání sice proběhlo v místech, které lze podřadit pod pojem obydlí, které je podle čl. 12 odst. 1 Listiny nedotknutelné, nelze však v tomto případě hovořit o simulovaném úkonu, svým charakterem odpovídajícím domovní prohlídce (srov. např. usnesení Nejvyššího

soudu ze dne 15. 4. 2020, sp. zn. 11 Tdo 1358/2019, nebo usnesení Ústavního soudu ze dne 5. 6. 2014, sp. zn. III. ÚS 376/14). Nejvyšší soud konstatoval, že pokud bylo provedeno ohledání místa činu ve smyslu § 113 trestního řádu, nešlo o pochybení, kterým by byl porušen zákon. Ani v souvislosti s tímto postupem orgánů činných v trestním řízení tak Ústavní soud nezjistil žádné porušení stěžovatelových ústavně zaručených práv. Nejvyšší soud se řádně vypořádal se všemi dovolacími námitkami stěžovatele, přičemž po přezkoumání věci Ústavní soud neshledal žádná pochybení zakládající existenci takových vad, které by odpovídaly obsahovému vymezení některého ze zákonného katalogu dovolacích důvodů. Rovněž Ústavní soud nemohl přisvědčit námitce stěžovatele, že v jeho věci byl porušen princip *ne bis in idem re*. Stěžovatel byl v trestní věci, ve které byla vydána napadená rozhodnutí, shledán vinným trestným činem vraždy (stěžovatelova otce a jeho manželky) podle § 219 odst. 1, odst. 2 písm. a) trestního zákona. V jiné trestní věci byl shledán vinným přípravou zvláště závažného zločinu vraždy podle § 20 odst. 1, § 140 odst. 2 trestního zákoníku, (oběť měla být žena, kterou Okresní soud v Přerově ustanovil opatrovníci stěžovatelova otce pro správu a nakládání s jeho movitým i nemovitým majetkem), a to rozsudkem krajského soudu (pobočky v Olomouci) ze dne 4. 12. 2017, č. j. 81 T 1/2017-2978, ve spojení s rozsudkem vrchního soudu ze dne 9. 5. 2018, č. j. 5 To 22/2018-3295 a ve spojení s usnesením vrchního soudu ze dne 15. 1. 2020, č. j. 5 To 22/2018-4190. Z výroků odsuzujících rozsudků krajského soudu je zřejmé, že skutky nejsou totožné.

46. K tvrzenému extrémnímu rozporu mezi důkazy a skutkovými zjištěními Ústavní soud uvádí, že se touto námitkou podrobně zabývaly trestní soudy, které pozorně reagovaly na stěžovatelovy námitky, které uplatňoval v rámci své obhajoby. Podstatné je, že soudy hodnotily důkazy ve shodě s jejich obsahem, že se nedopustily žádné deformace důkazů a že ani jinak nevybočily z mezí volného hodnocení důkazů podle § 2 odst. 6 trestního řádu. Hodnocení důkazů soudy nižších stupňů nevykazují žádné znaky libovůle či svévole.

V. D)

Námitky směřující vůči uloženému trestu

47. Jak se podává ze shora uvedeného, stěžovatelovy námitky dále směřují proti uloženému trestu odnětí svobody na doživotí. V tomto ohledu Ústavní soud připomíná svoji ustálenou judikaturu, podle které mu zásadně nepřísluší vyjadřovat se k výši a druhu uloženého trestu (srov. např. nález ze dne 24. 4. 2008, sp. zn. II. ÚS 455/05), protože rozhodování obecných soudů je v této oblasti nezastupitelné (srov. čl. 90 Ústavy a čl. 40 odst. 1 Listiny). Ústavní soud je oprávněn zasáhnout pouze v případě, že by obecné soudy nerespektovaly zásadu zákonnosti ukládaného trestu, dle které jen zákon stanoví, jaký trest, jakož i jaké jiné újmy na právech nebo majetku, lze za spáchání trestného činu uložit (čl. 39 Listiny). Taková situace je identifikovatelná v případě, kdy soud uloží druh trestu zákonem nedovolený, výše trestu se pohybuje mimo rozsah zákonem stanovené sazby, nejsou respektována pravidla modifikující tuto sazbu či upravující trestání v případě mnohosti trestné činnosti, příp. při stanovení konkrétní výměry zvoleného trestu jsou zcela opomenuty rozhodující okolnosti pojící se k osobě pachatele a ke spáchanému trestnému činu, resp. je extrémně nevyvážený prvek represe a prevence.

48. Žádné shora uvedené pochybení či nedodržení zásad ukládání trestu dosahující ústavněprávní relevance přitom Ústavní soud v nyní posuzované věci neshledal. Odůvodnění rozsudku vrchního soudu obsahuje přesvědčivé argumenty (srov. odst. 72 až 76 rozsudku vrchního soudu) svědčící pro závěr, že požadované zákonné podmínky pro uložení trestu odnětí svobody na doživotí byly u stěžovatele splněny.

49. Z požadavku přiměřenosti trestní represe lze dovodit, že při ukládání trestu je třeba přihlídnout i k době, která uplynula od spáchání trestného činu, a rovněž k délce trestního řízení, trvalo-li nepřiměřeně dlouhou dobu. K tomu Ústavní soud dodává, že i přes skutečnost průtahů v trestním řízení nepředstavuje doživotní trest porušení ústavních práv stěžovatele, když obecné soudy odůvodnily, proč délka trestního řízení nemohla být promítnuta do snížení délky trestu odnětí svobody. Obecné soudy totiž přihlídlly zvláště k tomu, že stěžovatel v průběhu trestního řízení připravoval další trestný čin vraždy, což dopady průtahů značně snižuje. Lze přisvědčit Nejvyššímu soudu v tom, že v případě nejzávažnějších trestných činů by neuložení výjimečného trestu odnětí svobody na doživotí jen z důvodu porušení práva obviněného na projednání věci v přiměřené lhůtě z povahy věci přicházelo v úvahu jen ve výjimečných případech. Lze také odkázat na odůvodnění Nejvyššího soudu, který připomněl povahu trestného činu, jímž byl stěžovatel uznán vinným, a jeho neodčinitelný, fatální následek spočívající v usmrcení dvou lidí, navíc ze ziskuchtivé pohnutky. Dále odkázal na další odsouzení stěžovatele za sbíhající se trestný čin přípravy vraždy k trestu odnětí svobody na třináct let (výrok o uložení tohoto trestu byl napadeným rozsudkem zrušen a obviněnému byl uložen souhrnný trest za oba sbíhající se trestné činy), v důsledku čehož podle obecných soudů úvahy o případné modifikaci trestu ztratily na významu a opodstatněnosti. Ve stěžovatelově věci tak v úvahu přichází přiznání satisfakce za danou újmu v penězích (srov. bod 30 usnesení Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 1347/21 ze dne 15. 6. 2021), když nelze dovodit, že by nepřiměřená délka řízení musela být vždy kompenzována snížením trestu.

50. Pokud stěžovatel pochybuje o tom, že by u něj bylo možné podmíněné propuštění, Ústavní soud uvádí, že v případě výjimečného trestu má k dispozici oprávnění požádat o podmíněné propuštění po uplynutí dvaceti let výkonu trestu. Rozhodnutí je na úvaze soudu. Možnost podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody na doživotí je otázkou tzv. podústavního práva, které však nemůže možnost podmíněného propuštění zcela popřít, neboť by to bylo v rozporu s požadavkem respektování lidské důstojnosti. (viz nálezy Ústavního soudu ze dne 10. 1. 2017, sp. zn. III. ÚS 1698/14, či usnesení ze dne 5. 9. 2017, sp. zn. II. ÚS 4105/16). Stěžovateli tak nic nebrání v případě splnění podmínek požádat (za podmínek § 88 odst. 5 trestního zákoníku) o podmíněné propuštění.

V. E)

Právo na projednání věci v přiměřené lhůtě

51. Ústavní soud dále považuje za nezbytné vyjádřit se k namítaným průtahům v řízení. Jak vyplývá z jeho dosavadní judikatury, při projednávání ústavní stížnosti je Ústavní soud vázán petitěm stížnosti, který vymezuje předmět řízení před Ústavním soudem a omezuje tak v daném případě rozsah jeho přezkumu. Vzhledem k tomu, že tzv. průtahy v řízení jsou podřazeny pod „jiný zásah orgánu veřejné moci“, (srov. nálezy sp. zn. II. ÚS 2317/11 ze dne 24. 1. 2012) jejich nápravy v dosud neskončeném řízení se lze domáhat postupem upraveným v ustanovení § 82 odst. 3 písm. b) zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, nikoli petitěm znějícím na zrušení rozhodnutí soudu, neboť jejich případným zrušením by ani průtahům v řízení nebylo fakticky zabráněno. Pokud průtahy dosud trvají, může Ústavní soud obecnému soudu uložit, aby v nich nepokračoval a ve věci neprodleně jednal [viz např. nálezy ze dne 29. 1. 2019 sp. zn. IV. ÚS 3892/18 (N 18/92 SbNU 199), ze dne 13. 5. 2010 sp. zn. III. ÚS 2979/09 (N 107/57 SbNU 377) a ze dne 7. 3. 2005 sp. zn. I. ÚS 319/04 (N 46/36 SbNU 487)]. To však není ve stěžovatelově případě možné, neboť jde o řízení, které již bylo skončeno, a stěžovatel napadá rozhodnutí vydaná v jeho trestní věci (nejde tak o ústavní stížnost namítající „jiný zásah orgánu veřejné

moci“ ve smyslu § 72 odst. 1 písm. a) zákona o Ústavním soudu). V posuzované věci, s ohledem na skutečnost, že porušení stěžovatelových základních práv (viz výše) nebylo shledáno a s ohledem na princip zdrženlivosti a minimalizace zásahů do rozhodovací činnosti obecných soudů, by zrušení napadených rozhodnutí pouze z důvodu konstatování porušení stěžovatelova práva na přiměřenou délku řízení nedávalo smysl, když by fakticky došlo k prodloužení řízení (prohloubení újmy způsobené průtahy).

52. Ústavní soud současně dospěl k závěru, že dostatečnou nápravou v dané věci je již to, že Nejvyšší soud již v napadeném usnesení konstatoval, že je „nepochybné, že zásadní důvod nepřiměřené délky trestního řízení spočívající v opakovaném vydání vadných zprošťujících rozsudků je důvodem na straně státu, za který obviněnému náleží kompenzace“, a že se této kompenzace stěžovatel již domáhá. Ze stěžovatelovy repliky totiž plyne, že se již v řízení vedeném Okresním soudem v Přerově pod sp. zn. 7 Nc 1001/2024 domáhá odškodnění za nemajetkovou újmu, která mu měla vzniknout nesprávným úředním postupem orgánů činných v trestním řízení, spočívajícím v nepřiměřené délce řízení v jeho trestní věci vedené u krajského soudu pod sp. zn. 29 T 1/2011. Stěžovatelovo právo na náhradu škody způsobené mu nezákonným rozhodnutím soudu, jiného státního orgánu či orgánu veřejné správy nebo nesprávným úředním postupem, je zaručeno čl. 36 odst. 3 Listiny. Toto právo podle ustálené judikatury Ústavního soudu rovněž chrání právo na náhradu nemajetkové újmy (viz např. nálezy sp. zn. I. ÚS 4227/12 ze dne 12. 5. 2014, sp. zn. II. ÚS 19/16 ze dne 1. 8. 2016), V případě, že by stěžovatel měl za to, že jeho právo na náhradu škody způsobené postupem moci veřejné bylo porušeno (jak naznačuje v replice k ústavní stížnosti), může se po vyčerpání prostředků nápravy k ochraně tohoto práva s ústavní stížností obrátit na Ústavní soud.

VI. Závěr

53. S ohledem na výše uvedené Ústavní soud ústavní stížnost neshledal důvodnou, a proto ji podle ustanovení § 82 odst. 1 zákona o Ústavním soudu zamítl.

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 5. června 2024

Daniela Zemanová
předsedkyně senátu